

تفسیر روز

تفسیر عقلی - کاربردی قرآن کریم با توجه به مسائل روز

جلد چهارم

تألیف

سیدیحییٰ یثربی

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۰

فهرست مطالب

۱۳۴۷	سورة هود
۱۳۴۸	هشدار همگانی
۱۳۵۲	در برابر آیات خدا
۱۳۵۵	پی‌تابی انسان
۱۳۵۶	با رسول خدا
۱۳۵۹	دنیا دوستان
۱۳۶۱	مؤمنان و منکران
۱۳۶۴	نوح و قومش
۱۳۶۴	الف- اشکالات قوم
۱۳۶۶	ب- گفتگوها
۱۳۷۱	ج- ادامه گفتگو
۱۳۷۲	د- دستور خداوند
۱۳۷۳	ه- توفان نوح
۱۳۷۴	و- دنباله ماجرا
۱۳۷۶	هود و قومش
۱۳۷۶	الف- دعوت هود
۱۳۷۹	ب- گفتگوها
۱۳۸۱	ج- سرانجام کار
۱۳۸۱	صالح و قومش
۱۳۸۱	الف- دعوت صالح و گفتگوها

- ب- آزمون قوم ۱۳۸۴
- قوم لوط ۱۳۸۶
- الف- مأموران عذاب ۱۳۸۶
- ب- پایان ماجرا ۱۳۸۹
- قوم شعیب ۱۳۹۲
- الف- دعوت و گفتگو ۱۳۹۲
- ب- پایان ماجرا ۱۳۹۵
- موسی و فرعون ۱۳۹۶
- سعادت و شقاوت ۱۳۹۸
- آزادی انسان با توجه به قانون علیت و علم ازلی خداوند ۱۴۰۱
- ۱- علم ازلی خداوند ۱۴۰۱
- ۲- اختیار و آزادی انسان ۱۴۰۴
- ۳- نتیجه و نظر ۱۴۰۶
- با رسول خدا ۱۴۰۸
- الف- سرنوشت منحرفان ۱۴۰۸
- ب- تکیه گاه های رسول خدا ۱۴۱۰
- ج- خردورزی و رهایی ۱۴۱۳
- د- باز هم استقامت ۱۴۱۶
- سوره یوسف ۱۴۱۹
- حقانیت قرآن ۱۴۲۰
- داستان حضرت یوسف ۱۴۲۳
- ۱- یوسف با پدرش ۱۴۲۳
- ۲- نیرنگ برادران ۱۴۲۷
- ۳- خبر دروغ به یعقوب ۱۴۳۲
- ۴- یوسف در مصر ۱۴۳۳
- ۵- یوسف و زلیخا ۱۴۳۵
- ۶- زلیخا و زنان مصر ۱۴۳۹
- ۷- یوسف در زندان ۱۴۴۱
- ۸- یوسف و زندانیان ۱۴۴۲
- ۹- تعبیر خواب پادشاه ۱۴۴۵
- ۱۰- یوسف، از زندان تا کاخ ۱۴۴۹

۱۴۵۵	۱۱- برادران یوسف
۱۴۵۸	۱۲- بازگشت برادران
۱۴۶۰	۱۳- تدبیر یوسف برای نگهداری برادرش
۱۴۶۳	۱۴- بازگشت به سوی یعقوب
۱۴۶۴	۱۵- بی‌قراری یعقوب
۱۴۶۵	۱۶- شناخت یوسف
۱۴۷۱	۱۷- پیراهن یوسف
۱۴۷۲	۱۸- خاندان یعقوب در کنار یوسف
۱۴۷۳	نتیجه‌گیری
۱۴۸۳	سورة الرعد
۱۴۸۳	حقانیت وحی
۱۴۸۵	وصف خداوند
۱۴۸۷	انکار معاد
۱۴۹۰	درخواست معجزه
۱۴۹۱	وصف خداوند
۱۴۹۳	توحید خداوند
۱۴۹۶	حق و باطل
۱۴۹۷	خردمندان و نظام وحی
۱۴۹۹	پیمان‌شکنان
۱۵۰۱	درخواست معجزه
۱۵۰۲	وصف مؤمنان
۱۵۰۴	نزول وحی
۱۵۰۵	شرک و بت‌پرستی
۱۵۰۷	رسول خدا اهل کتاب
۱۵۰۸	تدبیر الهی
۱۵۰۹	۱- لوح محو و اثبات و ام الكتاب
۱۵۱۱	۲- بدا چیست؟
۱۵۱۵	انکار رسالت
۱۵۱۷	سورة ابراهيم
۱۵۱۷	قرآن و مردم
۱۵۲۲	موسی و قومش

۱۵۲۵	رسولان دیگر
۱۵۲۹	سرانجام کفر
۱۵۳۴	خدا و مردم
۱۵۳۶	سرانجام حق و باطل
۱۵۳۸	با مؤمنان
۱۵۳۹	ماجرای ابراهیم
۱۵۴۱	خدا و ستمکاران
۱۵۴۳	هشدار به مردم
۱۵۴۵	سورة الحجر
۱۵۴۵	قرآن و کافران
۱۵۵۰	عدم تحریف قرآن
۱۵۵۱	۱- دلایل عدم تحریف قرآن
۱۵۵۳	۲- روایات تحریف
۱۵۵۵	۳- تحریف رایج اما خطرناک قرآن
۱۵۵۵	۴- تلاش برای پاسداری قرآن
۱۵۵۶	پیشینیان و رسولان خداوند
۱۵۵۷	توجه به آیات الهی
۱۵۶۰	آفرینش انسان
۱۵۶۴	شیطان و انسان
۱۵۶۶	لطف و قهر خدا
۱۵۶۶	مهمانان ابراهیم
۱۵۶۸	لوط و فرشتگان عذاب
۱۵۶۹	قوم لوط و فرشتگان عذاب
۱۵۷۰	اصحاب ایکه و حجر
۱۵۷۱	با رسول خدا
۱۵۷۷	سورة النحل
۱۵۷۷	هشدار به انسان‌ها
۱۵۸۰	یادآوری نعمت‌های خدا
۱۵۸۴	توحید و شرک
۱۵۸۶	منکران قرآن
۱۵۸۹	پرهیزکاران

۱۵۹۰	بهاذهای منکران
۱۵۹۲	مردم و هدایت آسمانی
۱۵۹۵	پاداش مهاجران
۱۵۹۶	پیامبران پیشین و منکران
۱۵۹۸	رد شرک
۱۶۰۱	فرزند دختر
۱۶۰۳	منکران معاد
۱۶۰۴	داوری درباره خدا
۱۶۰۶	نعمت‌های خدا
۱۶۰۹	بطلان شرک
۱۶۱۱	وصف خدا
۱۶۱۳	سرانجام منکران
۱۶۱۴	سرنوشت کافران
۱۶۲۰	چند دستور به مؤمنان
۱۶۲۷	با رسول خدا
۱۶۲۹	با منکران قرآن
۱۶۳۰	کیفر مرتدان
۱۶۳۲	کیفر رستاخیز
۱۶۳۳	حلال و حرام
۱۶۳۵	وصف ابراهیم
۱۶۳۶	با رسول خدا
۱۶۴۳	سورة الاسراء
۱۶۴۳	جریان معراج
۱۶۴۴	شب معراج
۱۶۴۵	سدره المنتهی
۱۶۵۰	هدف معراج
۱۶۵۴	سرنوشت بنی اسرائیل
۱۶۵۸	قرآن و مردم
۱۶۵۹	شب و روز
۱۶۶۰	انسان و نامه عملش
۱۶۶۲	نابودی جامعه‌ها

۱۶۶۳	دنیا و آخرت
۱۶۶۵	با رسول خدا و مؤمنان
۱۶۶۶	با رسول خدا
۱۶۶۸	چند درس دیگر به مؤمنان
۱۶۷۰	با رسول خدا
۱۶۷۱	شرک و توحید
۱۶۷۳	با رسول خدا
۱۶۷۸	سرنوشت سرزمین‌ها
۱۶۷۹	رویای رسول خدا
۱۶۸۰	سرگذشت شیطان
۱۶۸۲	شما و نعمت‌های خدا
۱۶۸۳	کرامت انسان
۱۶۸۴	با رسول خدا
۱۶۸۷	انسان و شرایط زندگی
۱۶۹۰	چگونگی وحی
۱۶۹۱	قرآن و منکران
۱۶۹۳	از بهانه‌های منکران
۱۶۹۵	موسی و معجزاتش
۱۶۹۶	مردم و قرآن
۱۶۹۷	مسئله نزول تدریجی قرآن
۱۶۹۹	چند دستور دیگر
۱۷۰۱	سورة الکهف
۱۷۰۱	قرآن و هدف‌های آن
۱۷۰۳	امتحان انسان‌ها
۱۷۰۴	اصحاب کهف
۱۷۰۴	الف- مرگ و زنده شدن اصحاب کهف
۱۷۰۶	ب- اصحاب کهف و قومشان
۱۷۰۹	ج- تعداد اصحاب کهف
۱۷۱۲	مدت ماندن آنان در غار
۱۷۱۳	۱- این غار در کجا بوده است؟
۱۷۱۴	۲- جنبه‌های آموزنده این داستان

۱۷۱۶	با رسول خدا
۱۷۱۹	سرانجام مؤمنان
۱۷۲۰	مثالی از خشم خدا
۱۷۲۳	مثالی از زندگی دنیا
۱۷۲۵	ابلیس و آدم
۱۷۲۵	خدا و مشرکان
۱۷۲۶	مردم و ایمان
۱۷۲۹	موسی و جوان همراهش
۱۷۲۹	الف - آغاز سفر
۱۷۳۲	ب - گفتگو با آن جوان
۱۷۳۴	ج - آسیب زدن به کشتی
۱۷۳۵	د - کشتن پسر
۱۷۳۵	ه - تعمیر دیوار
۱۷۳۶	و - راز کارها
۱۷۴۳	ماجرای ذوالقرنین
۱۷۴۴	قوم یاجوج و ماجوج
۱۷۴۶	۱) ذوالقرنین که بود؟
۱۷۴۸	۲) سد ذوالقرنین در کجاست؟
۱۷۴۹	۳) یاجوج و ماجوج؟
۱۷۵۱	دوزخیان
۱۷۵۳	اهل ایمان
۱۷۵۴	با رسول خدا

سورة هود

هود(ع) یکی از پیامبران الهی است. قرآن کریم بارها از او سخن می‌گوید و در این سوره که به نام او شناخته شده، پنج بار نام او آمده است.^۱ سورة هود، ۱۲۳ آیه دارد و در مکه نازل شده است و مانند دیگر سوره‌های مکی، بیشتر بر توحید، نبوت و معاد تأکید دارد. اما در میان این اصول، بیشتر بر توحید تکیه دارد و می‌خواهد بگوید که هدف همه آیات قرآنی، روشن ساختن توحید است و همه اصول و فروع دیگر بر توحید استوارند.

این سوره، در چهار آیه نخست خود به معارف مهم وحی اشاره دارد. سپس ضمن آیات دیگر، آن‌ها را با تفصیل بیان می‌کند. صاحب المنار درباره هدف این سوره گفته است که این سوره نیز مانند سورة یونس به عقاید اسلامی می‌پردازد. اما با سورة یونس این تفاوت را دارد که داستان‌ها در آن سوره به اجمال آمده‌اند و در این سوره با تفصیل گزارش شده‌اند. اما مرحوم طباطبایی این نظر را نمی‌پسندد و می‌گوید: این دو سوره در مقام بیان دو غرض، مختلفند، دو غرضی که اصلاً با هم ارتباطی ندارند و برگشت هیچ‌یک از آن دو به دیگری نیست. سورة یونس در مقام بیان این معنا است که سنت جاری خدای تعالی در بین هر رسولی با امتش این بوده که اگر امتش او را تکذیب می‌کرد بین آن رسول و امتش حکمی کرده که لازمه‌اش هلاک آن امت بوده است، و امت اسلام هم از این سنت کلی مستثنا نیست، این امت هم اگر تکذیب کند بر سرش همان می‌آید که بر سر امت‌های دیگر آمده است. ولی

سوره مورد بحث، این هدف را دنبال می‌کند که بفهماند معارف قرآنی اگر تحلیل شود، سر از توحید خالص درمی‌آورد، به‌طوری که اگر توحید را تجزیه و ترکیب کنیم، سر از همان معارف اصولی و فروعی دین درمی‌آورد.^۱

در قسمت آغازین این سوره، دربارهٔ این اصول از راه‌های مختلف بحث می‌شود، سپس از پیامبران و امت‌های گذشته سخن می‌گوید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند گاری که رحمت فراگیرش همگان را کارساز و مهربانی ویژه‌اش بنده‌نواز است.

هشدار همگانی

آیه‌ها

الرَّ كُتِبَ أَحْكَمَتْ ءَايَتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ﴿٢﴾ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٣﴾ وَإِنْ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَّعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ ۖ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٤﴾ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥﴾

ترجمه

- ۱- الر، این کتابت که آیاتش استوار گشته و رازدانی آگاه، آن را به‌روشنی بیان داشته است.
- ۲- تا شما جز خدا را نپرستید. بی‌تردید از او فرمان دارم تا شما را بیم یا بشارت دهم.
- ۳- و اینکه از پروردگارتان آمرزش بخواهید، سپس سوی او بازگردید تا در فرصتی که دارید شما را از خوشی‌های زندگی برخوردار سازد و هر انسان نیکوکاری را پاداشی درخور بخشد. اگر نافرمانی کنید، نگران روز سخت و سنگین رستاخیز شما هستم.
- ۴- بازگشت شما به‌سوی خداست و او به همه‌چیز تواناست.

نکته‌های تفسیری

این سوره نیز با حروف الف، لام و را، آغاز می‌شود. ما دربارهٔ این حروف در آغاز سوره بقره توضیح داده‌ایم.

چنان که گفتیم، در آیه‌های آغازین این سوره بر حقانیت قرآن تأکید می‌شود؛ همان مطلبی که در سوره گذشته مورد تأکید قرار گرفت.